

Posudek knihy

L. Šulová a kol.: Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka

V současné společnosti jsou kladeny na školní vzdělávání dětí stále vyšší nároky. Ty doléhají na děti zvláště v období, kdy vstupují do prvního ročníku základní školy. Pro většinu dětí to znamená, že přecházejí z relativně uvolněného, z větší části hravého prostředí mateřských škol do formálního prostředí primární školy, s omezujícími pravidly chování a s povinnostmi organizovaného učení. Aby děti byly schopny vyrovnávat se s touto závažnou změnou, měly by být podporovány nejen učiteli, ale také svými rodiči.

Právě tomuto pro děti náročnému období je věnována nová publikace českých a francouzských dětských psychologek. Je to publikace originální nejen svým obsahem, ale také způsobem informování: Je psána tak, že odborné poznatky (v mnoha případech založené na provedených výzkumech) jsou předkládány čtenářům takovým způsobem, že jim mohou dobře porozumět i neoborníci v dětské psychologii. To vyplývá z toho, že autorky měly na mysli široký okruh uživatelů této publikace, tj. jednak učitelky mateřských a prvních ročníků základních škol, jednak rodiče předškoláků a žáků prvních tříd, ale i vychovatelky, speciální pedagožky aj. K tomu účelu je kniha vybavena četnými vizuálními prostředky, jako jsou zajímavé obrázky, grafy a tabulky.

Knih je uspořádána do 17 kapitol. První tři kapitoly objasňují etapu dětství jednak z hlediska psychického vývoje, jednak v historickém aspektu. Ukazují, jak se postavení dítěte proměňovalo v předcházejících stoletích od ovládané bytosti, bez možnosti samostatného rozhodování, až k současnému dítěti jako aktivnímu subjektu. Následující kapitoly objasňují problémy důležité hlavně pro rodiče. Vysvětlují zejména, jaké vlastnosti charakterizují dítě před nástupem do školy a jak by měli rodiče připravit své děti na školní docházku. Jde zejména o problém vytvoření dostatečné psychické odolnosti u dětí. Jsou zde podány konkrétní příklady toho, čeho se mají dospělí vyvarovat, aby v dítěti nevytvářeli pocity méněcennosti apod. Nevhodné je třeba uplatňovat vůči dětem ironické nebo cynické poznámky.

Často diskutovanou otázkou je školní zralost. V kapitole, která je tomu věnována, autorky čtenářům objasňují, jaká jsou kritéria školní zralosti dětí, jak se tato zralost vyhodnocuje pomocí speciálních testů apod. V souvislosti s tím se diskutuje problém odkladu zahájení

povinné školní docházky. Je vysvětleno, že zatímco v dřívějších letech byl odklad školní docházky vnímán negativně a prováděl se jen ve zcela ojedinělých případech, v současné době je velmi rozšířeným jevem – podle statistických údajů MŠMT nastupovalo do první třídy ZŠ v roce 2013 až 23 % dětí s odkladem školní docházky. Tím se samozřejmě mění věková skladba žáků prvního ročníku ZŠ, kde se setkávají děti šestileté se sedmiletými. To samozřejmě způsobuje zvýšené pracovní nároky na učitele prvňáčků.

Jaké stanovisko mají ale zaujmout rodiče? Na děti, které nejsou dostatečně zralé pro vstup do základní školy, je často upozorní již učitelky v mateřské škole, které rodičům doporučí, aby zažádali o odklad školní docházky těchto dětí. Autorky se nestavějí odmítavě k rostoucímu počtu dětí s odkladem školní docházky, považují to za projev odpovědnosti rodičů za správný rozvoj jejich dětí. Odvolávají se na výzkum, podle něhož bylo prokázáno, že děti s odkladem školní docházky byly vyspělejší než ostatní děti ve třídě bez odkladu.

Také v jiných záležitostech vývoje dětí v souvislosti se školou se autorky opírají o dosažené výzkumné výsledky. Jde o výzkumy jednak českých dětí, jednak francouzských a kanadských dětí a rodičů. Týkají se hlavně provádění domácích úkolů a přípravy dětí na školu. Pro české čtenáře je jistě užitečné dozvědět se, že mnohé problémy týkající se dětí a spolupráce jejich rodičů se školou jsou obdobné v českém prostředí jako ve Francii či Kanadě.

Celkově je tato kolektivní práce velmi užitečnou publikací. Je psána na vysoké odborné úrovni, ale se zaměřením na konkrétní problémy praxe, se kterými se setkávají rodiče i učitelé. Autorkám se podařilo úspěšně propojit teoretická objasnění s konkrétními praktickými doporučeními, což není vždy obvyklé v literatuře tohoto typu. Publikaci lze proto považovat za užitečnou a zajímavou knihu, která nepochybně může přispívat k poučení rodičů a učitelů pro optimální výchovu dětí daného věku.

prof. PhDr. Jan Průcha